Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

Las zapamiętał, las przechował…

Działania leśników na rzecz pamięci historycznej na przykładzie odtworzenia historii bitwy pod Sokołdą z 1831 roku

Białowieża, 28.02.2012

Nadleśnictwo Supraśl

www.lasy.gov.pl

Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

Historia i tradycja jako elementy narodowego dziedzictwa były bliskie leśnikom od zawsze.
Wielu leśników angażuje się w przedsięwzięcia związane z odkrywaniem na nowo i upamiętnianiem przeszłych wydarzeń historycznych, które jakże często rozgrywały się na terenach leśnych. Znamienne jest tu świadectwo red. Adama Sikorskiego, pasjonata historii i autora niezwykle popularnego programu telewizyjnego „*Było, nie minęło..*” który działając w całej Polsce i współpracując z różnymi środowiskami uważa leśników za szczególną grupę zawodową, niezwykle wiele robiącą dla sprawy zachowania pamięci historycznej.

Oto przykłady działań podejmowanych w ostatnich latach przez leśników na obszarze Puszczy Knyszyńskiej.

2 www.lasy.gov.pl

Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

Nadleśnictwo Waliły

Pamięć o bitwie pod Waliłami 1863

Kadry z programu TV „Było, nie minęło…”

Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

Nadleśnictwo Waliły – inscenizacja obozu powstańczego. W rolę powstańców wcielili się pracownicy nadleśnictwa.

Nadleśnictwo Waliły - rocznicowe obchody przy powstańczej mogile.

Nadleśnictwo Żednia

Pamięć o napoleońskich żołnierzach – badania na *Napoleońskim Trakcie*

Kadry z programu TV „Było, nie minęło…”

Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

Nadleśnictwo Czarna Białostocka

Upamiętnienie miejsca obozu powstańczego z 1863 roku

Nadleśnictwo Supraśl

Upamiętnienie Powstańców 1863 roku – pomnik w Kopnej Górze ufundowany przez leśników przed II wojną światową

Nadleśnictwo Supraśl - Arboretum w Kopnej Górze im. Powstańców 1863 roku

ARBORETUM
IM. POWSTAŃCÓW 1863

POWSTAŃCOM
1863
02/01/2004

Nadleśnictwo Supraśl –
- Małe Muzeum Historii Puszczy Knyszyńskiej

Celem powstania muzeum było upamiętnienie bitwy pod Sokołdą w 1831 roku a także pokazanie różnych wydarzeń historycznych jakie miały miejsce w przeciągu wieków na terenie Puszczy Knyszyńskiej. Muzeum pokazuje dzieje Puszczy nietypowo, jak na dzieło leśników: przez pryzmat życia licznych pokoleń żyjących tu przed nami, przez pryzmat tego, co Puszcza gromadziła i przechowywała przez stulecia dziś oddając nam ten depozyt.

Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

Prehistoria – kopalnia krzemienia

Najbogatsza w eksponaty część ekspozycji: „Stare Trakty”

Monety rosyjskie XVIII w.
Monety z okresu zaborów
Ozdobny element uprzęży
Monety polskie
Haperzki
Boratynki

Medaliki XIX w.
Krzyżyki i medaliki
XVIII-XIX w.
Krzyżyki i medaliki
XVIII-XIX w.

Sprzączki od pasów

Nity z brązu od wozów

Polskie orły wojskowe
XX w.

Monety polskie

Epoka brązu i żelaza

Średniowieczne groty włóczni

Epoka napoleońska

XVIII wiek - łowiectwo

Okres powstań narodowych XVIII wieku

Krucyfiks na który składali przysięgę ochotnicy w 1863 roku

Bitwa pod Sokołdą – 7 lipca 1831 roku

Prawosławny ołtarzyk wojskowy (XVIII w.) oraz towarzyszące mu carskie guziki wojskowe, Prawdopodobnie ołtarzyk był starą pamiątką rodzinną (świadczy o tym m.in. stopień zużycia – np. przebity otwór dla związywania rozpadających się skrzydełek ołtarzyka) porzucony wraz z mundurem na brzegu rzeki. Opatrywano rannego zdzierając z niego skrwawiony mundur? Guziki wskazują, że ołtarzyk należał do oficera gwardii.

Bitwa pod Sokołdą 7 lipca 1831 – przywrócona pamięci

Zapis księdza Andruszkiewicza – księga zmarłych parafii w Szudziałowie

Roku Pańskiego Tysiącznego Ośmsetnego trzydziestego piątego Miesiąca Czerwca dwudziestego piątego dnia rano we wsi Sokołdzie Wojsko Polskie w przechodzie na wpuczynku rozlokowane napadnięte przez Wojsko Rossyiskie, wcześnie pobite i częśći potopione w Rzece Sokołdzie, Wojsko Polskie pobite grzebanem było bez żadney zwłoki zaraz w różnych mieyscach wsi Sokołdy przez Soldatow Woyska Rossyiskiego. Jednemu tylko żołnierzowi Polskiemu ciężko ranionemu upositem pozwolenia Bać ostatnią absolucyą i namaszczenie Oleiu Świętego, jako przypadkowi Andruszkiewicz Kowie idący do chorego i tamże w Sokołdzie zachwycony. Potopieni żołnierze w liczbie pięćdziesiąt sześciu pochowani zostali w Jedney Mogile na tey stronie rzeki przed groblą do rzeki idąc po prawey stronie pod Góra, niech Odpoczywają w pokoiu.

Roku Pański Tysiącny Ośmsetny trzydziesty szósty.

Styczeń — Ditto — Ditto

Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

Usiłując rozpalić ogień powstania na Litwie wyruszył tam z terenu Królestwa korpus generała Giełguda. Towarzyszył mu liczący 1200 żołnierzy oddział pułkownika Zaliwskiego. Po przegranej bitwie pod Wilnem Zaliwski został odcięty od głównych sił polskich wobec czego podjął jedyną możliwą w tej sytuacji decyzję: przedrzeć się przez Puszcze Augustowską i Knyszyńską do Warszawy. Ścigany przez Rosjan, tropiony i osaczany, odparłszy rosyjski atak nad Kanałem Augustowskim gdzie został dopadnięty, doszedł w nasze strony. W dniu 6 lipca oddział doszedł do Sokołdy gdzie zatrzymał się na nocleg. Nad ranem zaatakowali, prawdopodobnie podprowadzeni przez zdrajcę, Rosjanie. Zaskoczony oddział poszedł w rozsypkę. Wielu żołnierzy naszej piechoty obozujący nad brzegiem rzeki próbowało przedostać się wpław na drugą stronę. Na domiar złego w ciemnościach wpadła na nich nocująca bliżej wsi kawaleria. Oddział poszedł w rozsypkę. Wielu padło od kul, wielu utonęło…

Płk Józef Zaliwski

Odnaleziony raport księdza Andruszkiewicza dot. uczestnictwa oddziału płk Zaliwskiego we mszy św. w kościele w Szudziałowie

Pole bitwy - dzisiaj

Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

Jedno z odnalezionych źródeł – rękopis pamiętnika płk Augustyna Brzeżańskiego

Przed kilku laty **Nadleśnictwo Supraśl,** wspólnie ze stowarzyszenie *Collegium Suprasliense*, podjęło próbę odnalezienia oraz uhonorowania żołnierzy Powstania Listopadowego pochowanych pod Kopną Górą.
Poszukiwania mogiły trwały trzy lata. Kolejne etapy działań polegały na badaniu struktury gleby przy użyciu georadaru, wykonywaniu odwiertów ujawniających przemieszanie warstw gleby, badaniu próbek na zawartość fosforanów pochodzących z rozkładających się szczątków. Wszystko to przyniosło długo oczekiwany efekt.

Poszukiwania mogiły – georadar, grudzień 2008

Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

Poszukiwanie mogiły – odwierty glebowe

Wrzesień 2009

Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

Poszukiwanie mogiły
– wykop sondażowy

Grudzień 2009

Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

Zabezpieczone i oznakowane miejsce pochówku - w oczekiwaniu na dalsze badania i przeniesienie szczątków w bardziej godne miejsce.

Badanie archeologiczne mogiły - ekshumacja

Wrzesień 2010

Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

Zwłoki zostały bezładnie zrzucone do dołu, w trzech warstwach.

Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

Nieliczne ocalałe zabytki związane z bitwą. Prawdopodobnie zwłoki poległych zostały ograbione.

Odnalezione guziki: 96 Wileńskiego Pułku Piechoty oraz Jazdy Kaliskiej (WK – Województwo Kaliskie). Bezspornie potwierdzają właściwą identyfikację poległych.

Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

Podlaska Pracownia Archeologiczna
Białystok, tel. 0501-514-460
Miejscowość Kopna Góra
Gmina Supraśl
Stanowisko
Wykop
Obiekt
Warstwa z kości (z zum. brązowy wczesniejszy)
Data 25.10.2010
do przypinania?
Nr inw.:
13/2010

Podlaska Pracownia Archeologiczna
Białystok, tel. 0501-514-460
Miejscowość Kopna Góra
Gmina Supraśl
Stanowisko
Wykop
Obiekt
Warstwa
Data 11.10.2010
(uszkodzony)
Nr inw.:
12/2010

Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

Bitwa pod Sokołdą – wsparcie medialne dla idei upamiętnienia poległych pod Sokołdą

Kadry z programu TV „Było nie minęło…”

Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

Spotkanie z okazji premiery filmu dokumentalnego Adama Sikorskiego – Supraśl luty 2011

Uroczystość tymczasowego pochówku żołnierzy płk Zaliwskiego

Supraśl, grudzień 2010

Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

Projekt cmentarza wojennego pod Kopną Górą. Planowana realizacja – 2012 rok

Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

91 www.lasy.gov.pl

Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

92 www.lasy.gov.pl

Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

RADA OCHRONY
PAMIĘCI WALK I MĘCZEŃSTWA
NADAJE

Nadleśnictwu Supraśl

ZŁOTY
MEDAL OPIEKUNA MIEJSC
PAMIĘCI NARODOWEJ
ZA OPIEKĘ NAD MIEJSCAMI
WALKI I MĘCZEŃSTWA

Nr 9259

Przewodniczący Rady

Warszawa, dnia 15.04.2011 r.

Dziękuję za uwagę

Mgr inż. Krzysztof Łaziuk
Nadleśnictwo Supraśl

Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe

Nadleśnictwo Supraśl
ul. Podsupraśl 8
16-030 Supraśl
suprasl@bialystok.lasy.gov.pl
tel. +48 85 71 31 570,
fax +48 85 71 31 561